

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 13 November 1898. N°. 1090.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADHERENTIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Maandag v. namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor het Buitenland per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau f 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer 20 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereen. 12 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

DERDE REEKS.

LXII.

In het zweet-uw aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt. Want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeeren. Gen. 3: 19.

Uit de Goddelijke aanwijzing, dat de gevallen mensch zich door de koude en guurheid het lichaam niet mocht laten verwoesten, maar middelen moest aangrijpen en gebruiken, om de gevoelige huid tegen het gevaar dat uit den dampkring dreigde, te beveiligen, volgt met noodzakelijkheid, dat het Gods ordinantie niet is, lijdelijk het kwaad over ons te laten komen, maar dat daarentegen Gods ordinantie ons het bestrijden van de ellende des levens ten plicht stelt. Het staat niet zoo, dat God het gebruik van middelen tot verwoest tegen de ellende en het lijden des levens, ons vergunt, als iets dat eigenlijk niet zoo hoorde, en ons alleen uit genot wordt toegestaan. Neen, de paradijsgeschiedenis onderwijst ons klaar en duidelijk, dat het gebruik van middelen ons als plicht wordt opgelegd. We mogen niet maar tegen de gevolgen van den vloek strijden, maar we moeten het doen. Het is een eisch, een gebod, een ordinantie, die tot ons komt. En wie zich hiertegen verzet, verzet zich tegen het Goddelijk bevel.

Dit volgt op zichzelf reeds uit den pels, waarmee God zelf Adam en Eva na den val omhing. Want wel wordt ons niet gemeld, dat dit bekleeden van den mensch verzeld ging van een gesproken woord, maar toch ligt in die daad zelf reeds een Goddelijk bevel in. Als God ons een voorbeeld geeft, ligt het in den aard der zaak, dat wij dit hebben na te volgen. Dit zal voor Adam en Eva, wat hun personen betreft, zeker niet zoo spoedig in aanmerking zijn gekomen, want zulk een pels slijt bijna niet. Maar toen hun kinderen geboren werden, en deze hun kinderen aan hetzelfde gevaar van de guurheid van den dampkring waren blootgesteld, zouden Adam en Eva in strijd met Gods duidelijke verklaringen wil hebben gehandeld, bijaldien, ze hun kinderen niet tegen de koude beschermd hadden. Alzo lag wel terdege reeds in dit bekleeden van Adam en Eva met vellen het voorschrift, de ordinantie en het gebod, dat de gevallen mensch, allerwegen, waar de guurheid van de atmosfeer zijn gezondheid of leven zou bedreigen, zich tegen dit gevaar heeft te weer te stellen, dien vernielenden invloed van wind en koude en vocht heeft te bestrijden, en te dien einde de middelen heeft aan te wenden, die God in de natuur te zijner beschikking heeft gesteld.

Dat in die natuur ook de plant school, waaruit linnen en katoen, en evenzo de zijwurm, waaruit eens de zijde zou gesponnen worden, was aan Adam en Eva nog onbekend, en ook de kunst, om uit de plant den draad te halen en dien draad te weven, zou eerst bij verdere ontwikkeling door God aan den mensch getoond worden. Gereed

als het ware was alleen het kled waarmee God zelf de dieren had kleden, en waar nu de mensch nog had kunnen aarzelen, of het hem wel vrij stond, een dier te dooden, ten einde met zijn vacht of huid zichzelf te bedekken, daar treedt de Goddelijke genade met een daad tusschenbeide, en de pelsvacht, die van een dier is afgenomen, wordt den mensch omgehangen. God had die vacht in het dier bereid, om er den mensch mee te bedekken. En zoo heeft dan de mensch, van meet af, ook geen oogenblik in onzekerheid verkeerd, wat hem ten deze te doen stond. Zoover de kennis der volkeren opklimt, vinden we steeds den mensch oorspronkelijk gedekt met de vacht der dieren. En het algemeen besef, dat we ons mogen en moeten bedekken, om de schadelijke invloeden van den dampkring terdege te bestrijden, is derwijs onweersaanbaar, dat zelfs zij, die het ijverigst tegen het gebruik van middelen opkomen, zich inmiddels steeds wel en goed gekleed aandienen, en alzo in hun eigen persoon het bewijs leveren, dat ze op dit punt althans hun eigen beginsel verloochenen.

Het komt er maar op aan, dat men zich beter dan dusver rekenschap geeft van de uitgebreidheid van de gevolgen van den vloek. Denkt men daarbij uitsluitend aan bepaalde ziekten, en dusgenaamde volksrampen, of ook aan persoonlijke ongelukken, dan is het natuurlijk, dat men zijn theorie van lijdelijk onder de straffende hand Gods te moeten verkeeren, ook alleen op die soort uitingen van den vloek toepast, en de inconsequentie niet voelt, om in het gewone leven van allerhande middelen gebruik te maken, maar in de bepaalde gevallen hun gebruik te veroordeelen. Maar dit is een door en door vals standpunt, dat zich noch voor de rechtbank der Heilige Schrift, noch met het oog op de ervaring ook maar een oogenblik verdedigen laat.

Niet voor de rechtbank der Heilige Schrift, want als na den val de gevolgen van den vloek in de Heilige Schrift worden aangeduid, dan is er noch van ziekten, noch van persoonlijke ongelukken, noch van volksrampen sprake, maar wordt uitsluitend zelf, gewezen op die algemeene ellende, die in het dagelijksche leven, ten gevolge van den vloek op ons menschelijk leven drukken zal. Het „kinderen haren met smarte“ is niet een ziekte, noch een volksramp, maar het gemeene lot der vrouw bij de voortplanting van ons menschelijk geslacht. En zoo ook, dat de aarde distelen en doornen zal voortbrengen, en dat de mensch zijn voedsel niet dan met groote inspanning aan de aarde zal kunnen afwinnen, is niet exceptieel, maar ziet op den gansch gewonen toestand van ons menschelijk leven, door alle eeuwen en in alle werelddelen. Te beweren en staande te houden, dat deze gewone menschelijke ellende niet uit den vloek komt, en dat die vloek zich alleen zou uiten in hongersnood, pestilentie, oorlog, en dergelijke, is alzo rechtstreeks in strijd met de duidelijke openbaring van Gods Woord. Iets waarbij men er ten overvloede, wel op lette, dat hetgeen we omtrent „den vloek“ in Gen. 3 lezen, rechtstreeks in woorden vult is, die God zelf als oordeel en straf over de menscheid brengt. We komen

hierop terug, maar voegen aan het gezegde voorslands nog in de tweede plaats toe, dat ook de ervaring des levens, met die door de Schrift veroordeelde voorstelling in strijd is. Of is het vatbaar voor tegenspraak, dat geheel buiten ziekte en volksramp om, door duizenden en nogmaals duizenden velerlei ellende geleden, en kommer doorworsteld wordt, uitsluitend ten gevolge van de gemeene en gewone toestanden in de natuur en in de maatschappij? Van de maatschappij is dit vooral in onze dagen door het huidige beroep over de sociale noodden duidelijk genoeg aan den dag gekomen. Maar ook van de natuur is het klaar als de dag. Of is het geen wezenlijk lijden als de Eskimo's eeuw aan eeuw onder de ontzettende koude verkijnen, en zich schier niet bewegen kunnen? Is het geen gemeene ellende als visschersdorpen gedurig het aantal weduwen en weezen vermeerdert zien door wat rechtstreeks met het visschersbedrijf saamhangt? En is het offer zoo telkens en telkens door den oceaan gevraagd, als, ook zonder storm, honderden hun graf in de golven vinden, enkel ten gevolge van mist en nevel, niet het eenvoudige gevolg van de natuur der dingen, ook zonder dat er iets afwijkends, of iets bijzonders tusschenbeide treedt?

Zoo blijkt derhalve, dat het ééne en dezelfde vraag blijft, zoowel bij de gewone als bij de buitengewone gevolgen van den vloek, of God wil dat we deze gevolgen lijdelijk ondergaan zullen, of wel, dat Hij eischt en gebiedt, dat we er tegenin gaan, en ze met alle door Hem ons ten dienst gestelde middelen zullen bestrijden. En in dien zin nu moet, wat „menschen kleedij“ betreft, worden vastgesteld: 1°, dat God den mensch, ter onderscheiding van het dier, onbekleed schiep; 2°, dat zoolang de vloek uitbleef, in het Paradijs, van een omzien naar kleeding geen sprake is. Zelfs toen God de dieren tot Adam bracht, en hij ze doorzag, blijft de vraag: Waarom zijn deze bekleed, en ik niet? geheel uit, en voelt Adam alleen het gemis van een wederhelft; 3°, dat de atmosfeer in het Paradijs van dien aard moet geweest zijn, dat het onbekleed zijn den mensch niet deerde; 4°, dat de toestand na het Paradijs daarentegen een geheel andere is geworden, en dat de koude, guurheid, wind, storm, hagel, sneeuw en ijs, of ook zelfs damp, nevel, mist en regen, alle ons om der zonde wil overkomen zijn, als uitingen van Gods gerecht oordeel, en in zeer ernstigen zin, als een straf, die in den vloek, die ons leven drukken zou, in zat. Stond het dan alzo, dat wij onder alles wat oordeel, straf en vloek is, lijdelijk verkeeren moesten, en dat het ons niet vrij stond daar tegenin te gaan, zoo zou de mensch zich moeten hebben laten doordrukken. Nu we daarentegen zien, hoe God zelf ons dit heel anders leert, en zelf het deksel waarmee we ons bekleeden zullen ons aanwijst, nu staat het vast, en valt hier niet langer tegenin te redeneeren, dat God het lijdelijk bezwijken onder de gevolgen van den vloek veroorzaakt, en daarentegen het bestrijden van de gevolgen van den vloek ons ten plicht stelt, en zulks wel door het gebruik van al zulke middelen, als Hij ons aanwijst of ontdekt. Natuurlijk, God had evengoed den mensch, als den leeuw of

tijger, een pels aan de huid kunnen doen groeien. Ons hoofdhaar bewijst het, en Ezau toont hoever dit kan gaan. Maar God heeft dit niet gewild. De mensch zou naakt blijven, en, naakt zijnde, zou hij zelf de hand moeten uitsteken, om zich op kunstmatige wijze, door het omzien naar bekleeding te bedekken.

En mochten er nu onder onze lezers zijn, die de kracht van onze bewijsvoering loochenden, omdat h. i. hier van een bedekking tegen koude geen sprake is, en de omkleeding met een dierenvacht alleen bekleeding van hun schaamte bedoelde, dan zij aan dezulken de ernstige vraag voorgelegd, hoe ze dit bewijzen. Er staat, dit zullen ze toestemmen, in het verhaal van Genesis geen woord van; iets wat onverklaarbaar is, waar kort te voren wel terdege op dit doel gewezen was, bij de bedekking die Adam en Eva zelve in het vijfde blad zochten. Bovendien, is, gelijk we reeds opmerkten, het hier voor „rok“ gezegde woord er tegen. Dat woord wordt nooit voor een vrouwenrok gebezigd, maar bijna altijd voor wat wij nog in borst-rok overhebben. Het is een kled, dat om de schouders wordt gehangen. Hetzelfde woord wordt dan ook gebezigd, om den priesterrok en den Levieten-rok uit te drukken. En ook het woord gebezigd voor: hij trok ze hun aan, duidt in het minst niet op een omgorden om het middel, maar steeds op een bekleeden. Ieder kenner van het Hebreeuwsch zal ons dit, én wat het woord: ketoneth, en wat het werkwoord: labasch, betreft, onvoorwaardelijk toestemmen. We houden op dien grond vol, dat het een glad verkeerde uitlegging is, hier aan een bedekking der schaamte te denken. Daar staat niets van, en de gebezigde uitdrukkingen weerspreken het. Maar zelfs al gaf men toe, dat dit de zin der woorden kon zijn (des neen), dan nog blijft de bewijsvoering haar kracht behouden. Het bange gevoel van schaamte was in het Paradijs onbekend. De Schrift betuigt dit ten stelligste. Ook dit gevoel van schaamte was alzo uitsluitend een gevolg van de zonde. En ook dit benauwende en beklemmende gevoel wil de Heere niet, dat we lijdelijk dragen zullen. Integendeel. Hij eischt dat we het zullen tegengaan en bestrijden, en daartoe het middel der bedekking zullen aanwenden. En niet het gebruik van de daartoe noodige middelen, maar het nalaten van die middelen zou ons tot zonde zijn. Hoe men het dus ook wende of keere, het feit, dat God zelf aan den gevallen mensch de dierenvacht omhing, is een stellig bewijs en een steeds doorgaande onderwijzing, dat God ons tot het gebruik van de middelen oproept, juist ter bestrijding van de gevolgen, die de zonde over ons gebracht heeft.

Geheel ditzelfde blijkt evenzo uit het gebod, dat de mensch in het zweet zijns aanschijns zijn brood zal eten. Ook dit woord wordt niet misverstaan. Er ligt volstrekt niet in uitgesproken, dat de mensch alleen brood mag eten, noch ook dat niemand brood mag eten, die niet zelf dat brood in het zweet zijns aanschijns bereid heeft. Reeds het feit dat ook de kleine kinders voedsel behoeven weersprekt dit. De zin is een geheel andere. Vóór den val in het Paradijs leefde

de mensch van wat de natuur vanzelve voortbracht. Een weelderige plantengroei van keurig ooft en edele vruchten bood den mensch rechtstreeks al wat hij voor de instandhouding van zijn lichaam behoefde. „Van al de boomen dezès hofs zult gij vrijelijk eten“, was het woord van den Schepper, waardoor deze edele voeding bezegeld werd. Maar na den val werd dit anders. De vloek kwam over deze wereld, en de aarde zou doornen en distelen voortbrengen. Iets wat natuurlijk niet zeggen wil, dat er ook daarna geen vruchtboomen waren, maar wat toch aanduidt, dat het op die wijs beschikbare voedsel ontoereikend werd, en dat het overgroote deel der aarde voortaan wel allerlei houtgewas zou voortbrengen, maar een plantsoen, waar geen vrucht voor den mensch aan was. Zoodra het menschelijk geslacht zich uitbreidde, zou dus de nood des levens ontstaan. De honger zou den mensch gaan kwelen. Voor het dier was er gras, maar voor den mensch zou het voedsel ontbreken, en de mensch zou, zonder meer, het leven voelen wegvloeden. De hongersnood zou hem op de hiel en de honger dood zou volgen. Welke zou nu de positie van den mensch hier tegenover zijn? Hem zou in dien nood een gevolg van den vloek overkomen. Die nood zou een oordeel Gods in zich dragen, en een gerechte straf voor zijn zonde zijn. Door het Paradijs te verbeuren berokkende hij zichzelf een leven in nood en ellende op de onherbergzame aarde. Ook hier rijst dus de vraag: Moest hij zich aan deze straffe Gods lijdelijk onderwerpen, en zoo het voedsel ontbrak den hongerdood sterven? Oftewel, was het zijn plicht om ook dien honger te bestrijden, en ter bestrijding daartoe middelen aan te wenden, die God te zijner beschikking stelde? En ook op die vraag laat het antwoord geen zweem van twijfel over. Nog eer Adam of Eva ook maar één oogenblik aan dien komenden nood gedacht hebben, nog terwijl het Paradijs hen omringt en hun voedsel in weelde en overvloed zelfs, zeker en gewis is, is het God de Heere zelf, die hen op dien komenden nood wijst, hun dien voorspelt, voorspelt als gevolg van zonde en vloek, en nu tegelijkertijd het gereede middel aanwijst, om aan de gevolgen van die ellende te ontkomen. In de aarde is een schat verborgen. Ze draagt in haar schoot allerlei zaden en kiemen, waaruit allerlei gewas zal kunnen ontkiemen, dat er geheel op berekend is, om „menschen honger te verslaan, en zijn lichaam in stand te houden. Alleen maar, de aarde brengt dat voedsel niet vanzelf voort. Ze moet daartoe bebouwd worden. En ook, het aldus gewonnen gewas moet daarna zoo bewerkt worden, dat het gezond en smakelijk voedsel voor den mensch uitlevert. Dat verzint de mensch niet. Dat is Gods bestel. God heeft dat alzo uit genade bereid. Maar de mensch zal zich daartoe moeten inspannen. Het zal hem een harde, zware, zure arbeid worden. En nu gebiedt God hem, dat hij aan die inspanning zich niet zal mogen onttrekken. Hij moet den strijd aandoen tegen de gevolgen van den vloek, en alzo in het zweet zijns aanschijns brood eten, en het leven reddend, dat door den nood en de ellende, die uit den vloek vloeien, bedreigd wordt.

De Zending.

VII.

De Protestantische zending is het vasteland van Voor-Indië binnengetrokken te Trankabar, op de oostkust er van gelegen en sinds 1670 den Denen toebehoorende. Koning Frederik IV (1699—1730) van Denemarken, koesterde sinds lang het voornemen iets te doen voor het zielenheil zijner heidensehe onderdanen. In 1705 kwam dit plan tot rijpheid en een jaar later togen de eerste missionairen naar Trankabar. Waren Bartholomeus Ziegenbalg en Hendrik Plüschau, Duitschers van geboorte en leerlingen van den bekenden Francke van Halle. Den een Juni 1706 zetten beide mannen den voet in Voor-Indië en begonnen terstond hunnen zendingsarbeid. Het bleek den eerste echter heel spoedig, dat zij met hun slecht Portugeesch, dat zij zeer snel geleerd hadden, niet ver konden komen onder de heidenen. Met stalen ijver zette hij zich aan het leeren der Tamulische taal en werd haar zoo meester, dat hij er met Tamulische grooten in kon redetwisten. Van de zijde der Europeanen en inlanders ondervond hij veel tegenstand onder zijn arbeid; doch hij hield vol; de Bijbel werd in het Tamulisch overgezet alsmede de Catechismus. Na hem kwamen andere zendingelingen in zijn arbeid. Een der uitnemendste is Christiaan Frederik Schwartz (geb. 26 Oct. 1726) geweest. Hij predikte het Evangelie te Trankabar en in de omliggende landen met veel zegen. Als een bewijs van de achtung, waarin hij stond bij edelen en geringen uit de heidenen, mag gelden, dat de Radja van Tandjaar hem tot voogd over zijn zoon benoemde. Naast hem arbeidden Fabricius

in Madras, Karel Rhenius dicht bij Kaap Cornovin enz. Naar het noorden van Voor-Indië, naar Bengalen n., ging omstreeks het einde der vorige eeuw een missie uit van het in 1792 gestichte Baptistische zendinggenootschap. William Carey, eerst schoenmaker, later predikant bij de Baptisten, een krachtig werknij in 's Heeren hand, om zielen tot bekering te roepen, werd de eerste zendingeling van genoemd genootschap. Hij zag zich echter in zijn ijver, om den Hindoe tot Christus te brengen, tegengewerkt door de Engelsche Oost-Indische Compagnie, die in die dagen „liever een bende duivels, dan zendingelingen in haar gebied zag komen“.

De vrees, dat de verkondiging des Evangelies de heidenen van den handel met haar af keering zou maken, vuurde in haar aan een ontzettenden haat tegen de zending. Daarentegen werden het heidendom en het Islamisme zelfs financieel gesteund. Dit verzet is echter langzamerhand gebroken, doch niet zonder strijd. In 1803 werd het Carey verpand te Calcutta eene zending te beginnen onder Engelsche, Portugeesche en Armenische Christenen; hij breidde haar echter weldra uit ook over Hindoes en Mohammedanen. Met en na hem werkten Henry Martyn, Brown, Thomson en vooral Claudius Buchanan. Aan laatste genoemde vooral is het, naar den mensch gesproken, te danken, dat Britsch-Indië voor de missie opengesteld is, daar hij de conscientien van het Engelsche volk wakker schudde, het herinnerende aan zijn roeping, om het Evangelie overal te brengen en tegelijk het bloediggende de gewetenloze staatkunde, door de O. I. C. in zijn naam gevolgd. 't Gevolg toch van dezen strijd was, dat in 1813 aan alle onderdanen der Britsche kroon toegestaan werd in Indië het Evangelie te verkondigen, dat in 1849 Lord Rantelack het verbanden van weduwen met hunne gestorven mannen verbood, en dat in 1853 en volgende jaren menige bepaling, die de zending belemmerde, werd opgeheven. Nadat in 1858, tengevolge van den militairen opstand in Voor-Indië, de Oost-Indische Compagnie al haar gebied aan den Engelschen staat had afgestaan, kon de zending nog ruimer ademen, ofschoon er toch altijd

hinderpalen aan de prediking in den weg gelegd worden door die ambtenaren, welke het Christendom niet goed gezind zijn. Al staan de Christen en de Brahman gelijk, wordt toch in den regel de laatste bij den andere voorgetrokken. Niet geheel ten onrechte wordt vaak gezegd: „Indië wordt door de Brahmanen geregeerd“. Een andere gruwel, die in Indië heerscht, is het Opium-monopolie, waardoor veel grond ontrokken wordt aan den korenbouw. Het is niet te verwonderen, dat de Christenen zich telkens als een hongersnood in Voor-Indië zijn verwoestingen aanricht, vragen of die niet een oordeel Gods is over den Opiumhandel met China, die dit land ongelukkig maakt. Vijf-en-veertig zendinggenootschappen arbeiden tegenwoordig in Indië, aan de verbreiding des Evangelies onder de verschillende volken van dit groote rijk. Daar zijn nu onder hen werkzaam 857 Europeesche of Amerikaansche zendingelingen en 797 Inlandsche. In de 4863 gemeenten en kerken vindt men omstreeks 600,000 Protestantische Christenen.

Een eigenaardig verschijnsel op zendingengebied is de in Britsch Indië bloeiende Senana-zending. Zij werd in 1850 begonnen door meijuffrouw Sale en meijuffrouw Mullens. De Islam toch heeft in Noord-Indië bewerkt, dat de voornaamste Hindoes huns vrouwen evenals de Muzelmannen onttrekken aan de samenleving en opsluiten in de Senanas of vrouwenvertrekken, waarbinnen 't geen maar geoorloofd is te komen. Dat bewoog de daareven genoemde vrouwen, om de Senanas geregeld te bezoeken en haren bewoonders lezen, zingen en vrouwelijke bezigheden te leeren. Haar voorbeeld is gevolgd door vele belijders van den Heere, die vrouwenzendingenvereeningen hebben opgericht, wier taak het is, om de Hindoe-vrouw niet alleen uit hare verveling op te heffen door arbeid en uit hare onkunde door onderwijs, maar ook om haar met den Heere bekend te maken. Bovendien heeft de regering een einde gemaakt aan de kinder huwelijken, die zooveel natuurlijk en zedelijk kwaad aanrichtten, en tot wet gesteld, dat geen huwelijk voor het 12e jaar mocht gesloten worden. Ook is het den weduwen toegestaan voor de 2e maal ten huwelijk te gaan,

wat te voren strengelijk verboden was door de wetten der Hindoes.

Van een deel van Britsch-Indië geldt het woord van den 68en Psalm: „Gij bezoekt het land en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grootelijks; de rivier Gods is vol waters; wanneer Gij het alzo bereid hebt, maakt Gij hundertdonder koren gereed; Gij maakt zijne opgeploegde aarde dronken; Gij doet ze dalen in zijne voren; Gij maakt het week door de druppelen; Gij zegent zijn uitpruitel“.

Dit betreft bijzonder het land der Telugus en der Tamuln, der Kohls en der Santalis. Onder de Kohls hebben de zoogenaamde Gosznersche mannen, de zendingenwerklieden, veel gearbeid en met rijken zegen. Hier zijn zij gelukkiger geweest dan in onze Oost-Indische bezittingen, waar van de ruim 50 zendingenwerklieden, die hervaarts overgekomen zijn, slechts weinigen voor de zending vruchtbaar zijn geweest. Meestal hadden zij een strijd met het bestaan. Een dezer broeders Lenz stierf zelfs van honger op Flores, waarna zijn lijk door de inboorlingen werd verbrand.

Zelfs op verscheidene Hindoes, die heidenen blijven, heeft het Christendom zulk een indruk gemaakt, dat zij er veel uit overgenomen hebben. Dit heeft bewezen Rammohan Ray (1813), die als reformator van den afgodendienst optrad en leerde dat er slechts één God is. En niet minder Kesan Tachandra Sen (1884), die eenen nieuwen godsdienst wilde stichten, een wonderlijk mengsel van Hindoeïsme, Christendom en Mohammedanisme. Verlaten wij nu Voor-Indië en steken wij de Arabische zee over dan komen wij in Arabië, een land, dat nog een machtig bolwerk is van den godsdienst des valschen profets. Alleen te Aden, aan de zuidkust gelegen en aan de Engelschen toebehoorende, kan het Evangelie onbelemmerd en zonder tegenstand worden gebracht aan den Muzelman.

DR. GAAY FORTMAN.